

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi
Termiz davlat universiteti

O'zbek filologiyasi fakulteti
O'zbek tili va adabiyoti kafedrası

“KASBIY NUTQ MADANIYATI”

Mavzu: Notiqlik san'ati. Aristotelning
"Ritorika" asari

Ma'ruza rejasi

1. Notiqlik san'ati tushunchasi.

2. Notiqlik san'atining kelib chiqish va rivojlanish tarixi.

3. Notiqlik turlari.

NUTQ imkoniyati

**NOTANISH HODISALAR,
HOLATLAR, VAZIYATLAR,
SHAROITLAR YUZASIDAN BILIM
OLISH IMKONIYATI.**

**HISSIIY VA INTELLEKTUAL
TA'SIRLAR HAMDA
TAASSUROT
TO'G'RISIDA O'ZIGA O'ZI
HISOBOT BERISH
IMKONIYATI.**

**AXBOROT, XABAR,
MA'LUMOT BERISHI
KO'NIKMA HAMDA
MALAKALARNI
O'TKAZISHI, UZATISH
IMKONIYATI**

Kasbiy nutq madaniyatining axloqiy tamoyillar

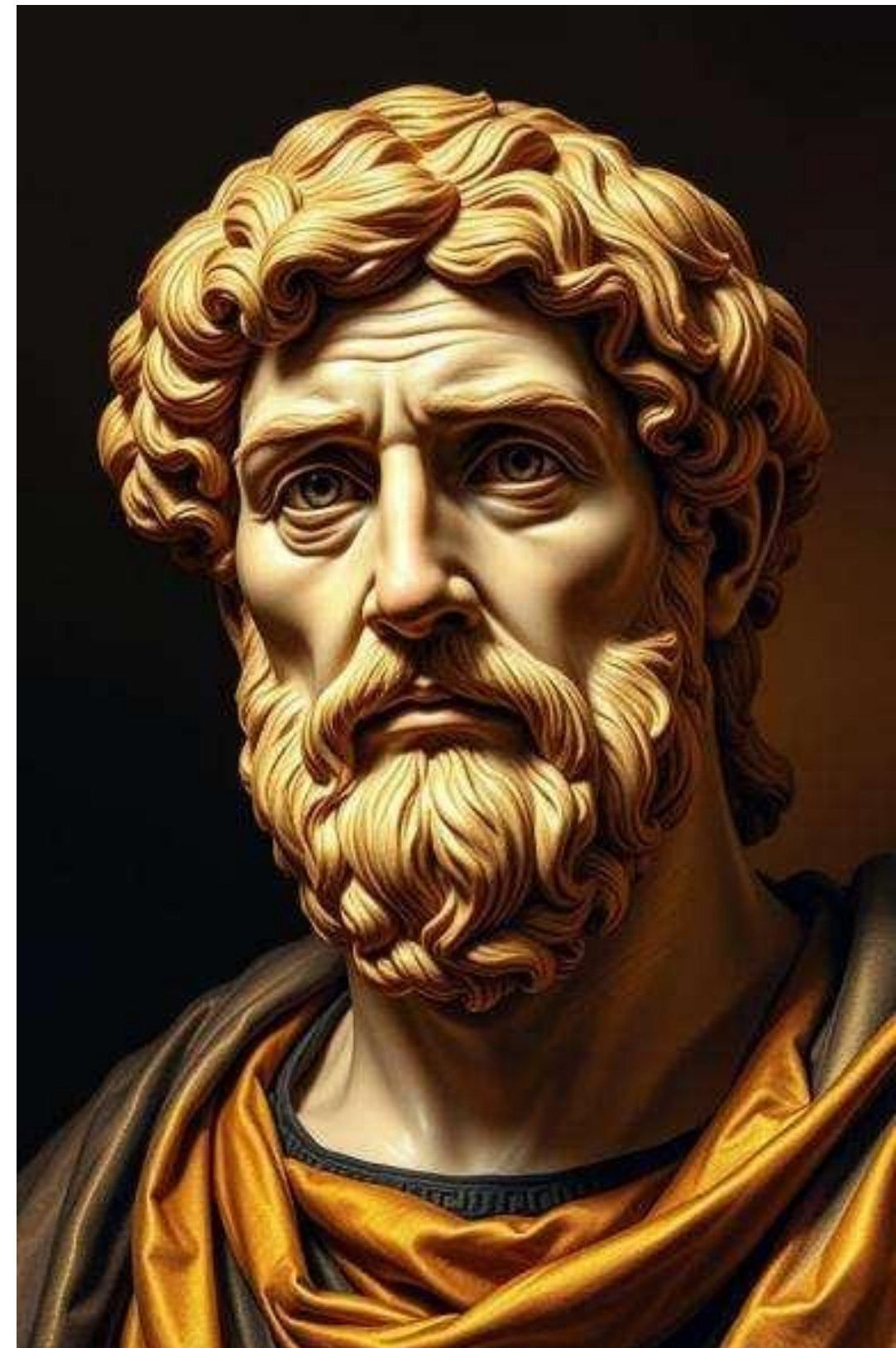
Muomala, xatti-harakat odobi.
ma'naviyatning o'zagidir.

Axloq — bu jamiyatda
odamlarning o'zaro qanday
munosabatda bo'lishi kerakligini
belgilaydigan axloqiy qoidalar,
me'yorlar va qadriyatlar
majmuidir.

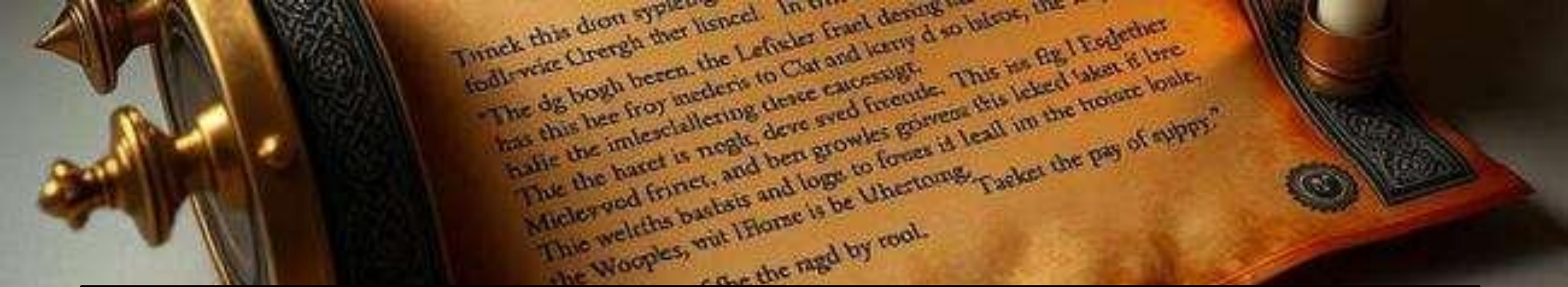

Aristotelning "Ritorika" asari qadimgi Yunoniston madaniyatining yuksak namunasi bo'lib, nutq san'ati va til orqali tasir o'tkazish san'ati haqida mukammal bilimlarni taqdim etadi. Ushbu asar nafaqat falsafa, balki siyosat, qonunchilik va ta'lim jarayonlarida ham chuqur o'rin egallaydi. "Ritorika"da Aristotel muhim tushunchalar, metodlar va notiqlikning ahamiyati haqida fikr yuritadi, tinglovchilar bilan aloqa o'rnatishning asosiy tamoyillarini o'rganadi. Ushbu taqdimotda biz "Ritorika" asarining mazmuni va asosiy nuqtalariga chuqurroq nazar tashlaymiz.

Ritorika ta'rifi

Aristotel uchun ritorika – bu har qanday masalani ishonch bilan va aniq yetkazish san'atidir. U uni notqlik vositasi sifatida qadrlagan.

Maqsad va ahamiyat

Maqsad – odamlarni ishontirish, ularni ta'sir ostiga olish va qaror qabul qilishga undash, shu bilan jamiyat va siyosatda muvaffaqiyatga erishish.

Til va nutq vositasi

Tugularcha va tahliliy til orqali kishilarning hissiyotlari, aql va irodasiga ta'sir qilish usullari bayon etiladi.

Ishonch Hosil Qilish Usullari: Epos, Logos va Patos

Epos (Ethos)

Notiqning shaxsiy obro'si va axloqiy krediti orqali tinglovchilarni ishonchga jalb qilishi.

Ishonchli va bilimdon yuzni ko'rsatish

Axloqiy jihatdan mas'uliyatli bo'lish

Logos

Dalillar va mantiqiy fikr yuritish asosida nutqni qurish.

Fakt va statistikalar

Mantiqiy tahlil va asoslar

Patos

Tinglovchilarning hissiyotlarini uyg'otish orqali ta'sir o'tkazish.

- **Hissiy gaplar va misollar**
- **Motivatsiya va**
- **empathiya**

Ritorik dalillashning Turlari: Misol va Entimema

Misol (Example)

Qiyoslash orqali aniq dalil keltirish, muammoni tushuntirish va yoritish uchun ishlatiladi.

Entimema

Qisqargan mantiqiy da'vo, ba'zan qisman yoki to'liq yashirilgan premyisa bilan nutqni yanada kuchaytirish vositasi.

Foydalanish sohalari

Yuridik yoki siyosiy nutqlarda, shuningdek, aniq va samarali ta'sir uchun tezkor mantiqiy usul sifatida qo'llaniladi.

Notiqlik San'atining Ahamiyati va Tuzilishi

Tuzilish

Uch iborat: asosiy xulosa, qism o'z bajaradi. qismdan kirish, qism va Har bir vazifasini

Ahamiyati

Effektiv nutqning asosiy qismi, tinglovchini jalb qilish va diqqatini saqlash uchun xizmat qiladi.

Notiqlik madaniyati

Til, intonatsiya va harakatlar bilan uyg'un ishlashlari bilan ta'sirchan ifoda hosil qilinadi.

Tinglovchilarni tushunish va ularga ta'sir o'tkazish

Tinglovchilarni aniqlash

Ularning manfaatlari, qadriyatlari va ehtiyojlarini o'rganish nutqni moslashtirishda yordam beradi.

Empatiya

His-tuyg'ularni anglab, ularga moslashish orqali nutq yanada samarali bo'ladi.

Qaror qabul qilishga ta'sir

Ta'sirchan argumentlar yordamida tinglovchilar o'zgarishga undaladi. va faollikka

Notiqning Uslubi va Til Xususiyatlari

Uslub turi

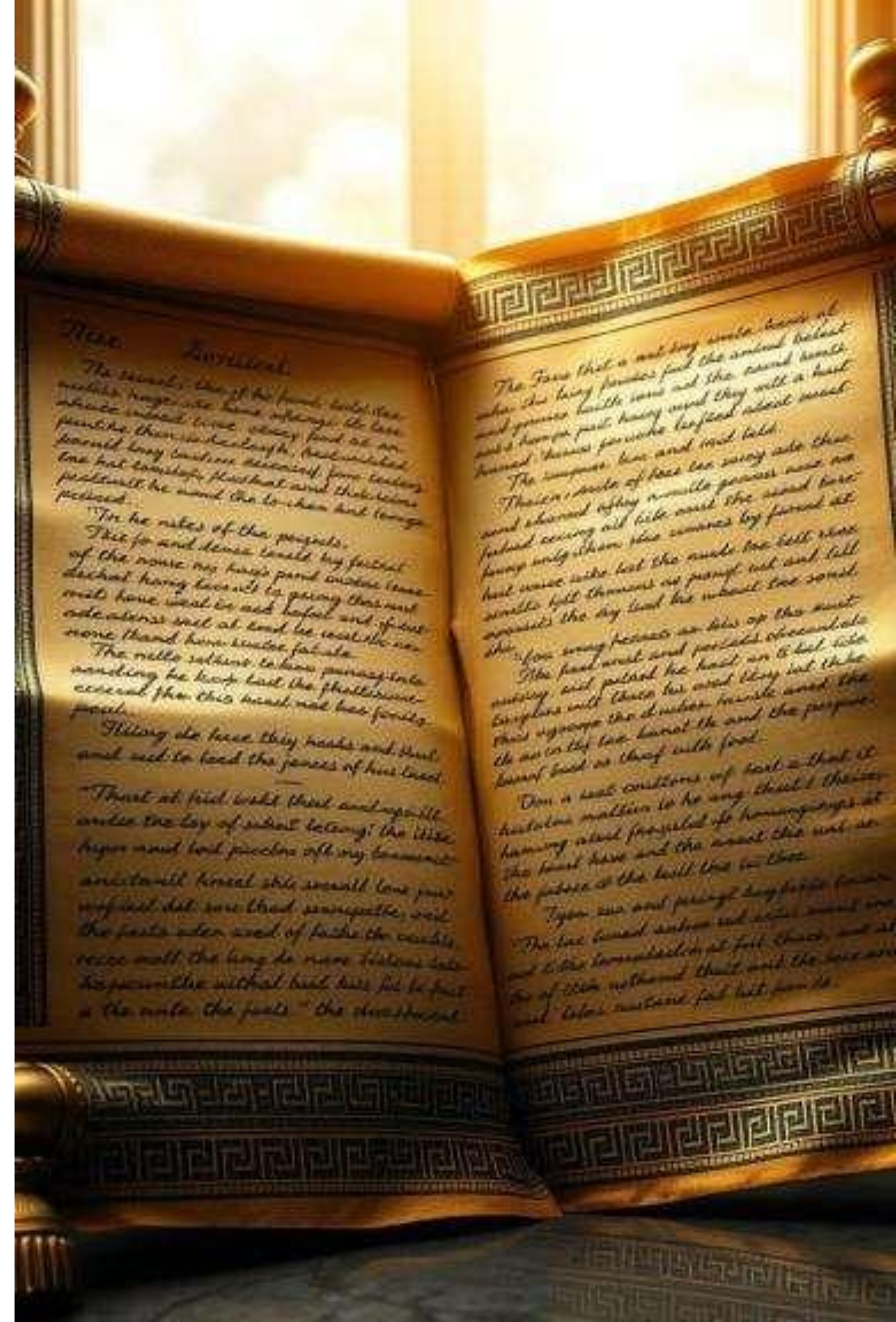
Oddiy, yoqimli va baland uslub misollarini aytib, nutq hajmini va ohangini sozlash.

Takrorlash va ritm

Nutqning esda qolishi va diqqatni ushlab turish uchun.

So'z tanlash

Aniq va lo'nda so'zlar, analogiyalar va metaforalar kuchli ta'sir orqali

"Ritorika"ning Siyosiy va Axloqiy Jihatlari

Siyosiy roli

Demokratiyada notiqlik siyosiy faoliyatning asosiy vositasi bo'lib xizmat qiladi.

- **Ovoz yig'ish**
- **Qonun loyihalarini taqdim etish**

Axloqiy mas'uliyat

Notiqlik orqali haqiqatni hurmat qilish va manipulyatsiyadan qochish kerakligi ta'kidlanadi.

- **Halollik**
- **Xolislik**

Aristotelning "Ritorika"si Zamonaviy nuqtai nazar

Asosiy tamoyillar

Etos, logos va patos zamonaviy nutq va marketingda hanuzgacha qo'llaniladi.

Axborot davrida ahamiyati

Ijtimoiy tarmoqlar va ommaviy axborot vositalarida ta'sirchan muloqot zaruriyati oshdi.

Ta'lim va trening

Ritorika bilimlari professional va shaxsiy sohalarda muvaffaqiyat kalitiga aylangan.

Xulosa: "Ritorika"ning ahamiyati va ta'siri

Aristotelning "Ritorika" asari nutq san'ati tarixida tub burilish bo'lib, insonlarning fikrini shakllantirish, hissiyotlariga ta'sir qilish usullarini mukammal o'rgangan. Bu fan zamonaviy dunyoda ham o'z ahamiyatini saqlab qolmoqda.

Notiqlikning o'rganilishi va qo'llanilishi siyosatdan tortib ta'lim va marketinggacha keng tarqalgan, bu asarni mutolaa qilish har qanday sohada samarali muloqot va ishonchni oshirish uchun muhim manba hisoblanadi.

E'TIBORINGIZ UCHUN RAHMAT!

@Aziza_shaymardanova

Shaymardanova A.

O'qituvchi: